

Dr. Camiel Hamans

De Nederlandse katholieke als taalschepper

Taal is een product van de gebruiker. Sprekers maken de taal en vandaar dat de taal per groep kan verschillen. Religie kan op eenzelfde wijze van invloed zijn op de taal. Het Nederlands zit vol met resten van het Jiddisch, de taal die het grootste deel van de joodse minderheid tot het midden van de 19^e eeuw sprak. Woorden als *kapsones*, *geteisem*, *sjofel*, *tof*, *mazzel* en *gozer* zijn uit het Jiddisch via het Joods-Nederlands in het algemene Nederlands terecht gekomen.

De invloed van de katholieken op het standaard Nederlands is veel moeilijker vast te stellen. Natuurlijk zijn er typisch katholieke woorden als *hostie* tegenover *ouwel*, *sacristie* naast *consistorie*, *bekoring* in plaats van *verzoeking* en *zuster* waartegenover het algemeen of beter protestantse *non* staat. En traditionele katholieken stuurden en wellicht sturen nog steeds wenskaarten met *Zalig Kerstmis*, terwijl hun protestantse of ongelovige landgenoten het houden bij *Gelukkig Kerstmis*. Deze verschillen gaan deels terug op het gebruik van de katholieke Canisius Bijbelvertaling tegenover de protestantse Statenvertaling en deels op een anders gerichte theologische vaktaal.

Dit kan niet gezegd worden van de beruchte voorbeelden *op de eerste plaats* en *op vakantie* tegenover het standaardtalige *in de eerste plaats* en *met vakantie*. De vraag is evenwel of het hier niet gewoon gaat om regionale verschillen. In het Limburgs Nederlands is het bijvoorbeeld nog steeds zeer acceptabel om te zeggen dat 'iemand op het ziekenhuis ligt' terwijl de rest van Nederland patiënten liever *in* het ziekenhuis ziet liggen.

Samenvattend: de emancipatie van de katholieken heeft Nederland allerlei goeds gebracht, maar heeft weinig bijgedragen aan de vorming van het Nederlands.

Link: De Nederlandse katholieke als taalschepper, <https://cesnet.zoom.us/j/8374553831>

Meeting ID: 837 455 3831

Vrijdag 5 november 2021 – 10.45 uur